

Til Forsvarskomiteen

Teknas innspill til Statsbudsjettet 2021

Tekna – Teknisk-naturvitenskapelig forening er den største masterforeningen i Norge, og den største fagforeningen i Akademikerne med over 85 000 medlemmer. Våre medlemmer har mastergrad eller mer fra tekniske og naturvitenskapelige fagområder.

Kap. 1735 Etterretningstjenesten

Debatten om ny lov om Etterretningstjenesten har nå blitt aktualisert som følge av EU-domstolens storkammers kjennelse i sak C-623/ 17 (Privacy International). EU-domstolens storkammer har i sin dom uttalt at den form for masselagring som ny den nye loven for Etterretningstjenesten legger opp til, er lovstridig. Implikasjonene av denne dommen synes å være EØS-relevant og er i norsk rett implementert gjennom Lov om elektronisk kommunikasjon (ekomloven).

Tekna mener at regjeringen må komme tilbake til Stortinget om hvilke implikasjoner kjennelsen får for implementeringen av ny lov om Etterretningstjenesten. Det vil være behov for en klargjøring om hvorvidt ny lov om Etterretningstjenesten er innenfor Norges forpliktelser etter EØS-loven og Grunnlovens § 100 om ytringsfrihet og § 102 om personvern. Regjeringen må også opplyse om hvilke budsjettkonsekvenser dette får for 2021 / Statsbudsjettet 2021.

Bakgrunn

Teknas innspill til Statsbudsjettet er en oppfølging av vårt innspill til Lysne II-rapporten om digitalt grenseforsvar og innspillet til ny lov om Etterretningstjenesten. På daværende tidspunkt fant ikke Tekna det forsvarlig, av etiske og teknologiske årsaker, å støtte forslaget om «tilrettelagt innhenting av grenseoverskridende elektronisk kommunikasjon

De etiske innvendingene rundt tilrettelagt innhenting

Tekna har vært opptatt av å understreke at det er viktig for befolkningens tillit til etterretningstjenesten – og landets myndigheter i videre forstand – at det er en god balanse mellom nasjonale sikkerhetsbehov og individuelle rettigheter. Tekna mente at den nye loven ikke ivaretok hensynet til personvern og individuelle rettigheter i tilstrekkelig grad til å oppnå en slik balanse. Selv om informasjonen har verdi for etterretningstjenesten, mente vi at inngrepet i befolkningens rettigheter ble uforholdsmessig stort vurdert opp mot den samfunnsmessige nytteverdien. Etter vårt syn sto loven i fare for å svekke, heller enn å styrke, tilliten til etterretningstjenesten og norske myndigheter.

Videre advarte vi mot at dersom det etableres en oppfatning i befolkningen om at alle overvåkes av norske myndigheter, kan resultatet bli en nedkjølingseffekt der innbyggerne vil begrense sine ytringer og sin oppførsel i det digitale rom. Dette kan bidra til å svekke demokratiske uttrykk og prosesser i samfunnet, og svekke befolkningens tillit til myndighetene generelt.

Tekna pekte også på faren for formålsglidning. Loven er tydelig på at overskuddsinformasjon fra overvåkningen kan tilfalle politi og andre myndigheter. Vi er bekymret for at et ytterligere politisk press om å ta i bruk allerede «innhentede» data til stadig nye formål, vil uthule det individuelle rettsvernet.

De teknologiske innvendingene mot tilrettelagt innhenting

Utfra et teknologisk perspektiv var Tekna av den oppfatning at det er stor grunn for bekymring. Forslaget om «tilrettelagt innhenting» innebærer å bygge en infrastruktur for overvåking av befolkningen.

Tekna tar det for gitt at etterretningstjenesten ønsker å ta i bruk stordataanalyser og maskinlæring, også omtalt som kunstig intelligens. Vi vil påpeke at disse teknologiene fører med seg mange nye problemstillinger, både etiske og teknologiske. Å introdusere slike teknologier i et miljø som per definisjon har lav transparens, gjør det ekstra vanskelig å adressere og korrigere metodeproblemer og for eksempel skjevheter og innebygde fordommer i datasettene (bias).

I vårt høringsinnspill til lov om Etterretningstjenesten presiserte vi at forslaget teknisk sett gir anledning til å lagre metadata om store deler av det norske folks elektroniske kommunikasjon, eksempelvis e-post, telefonsamtaler, sms-er, meldinger på sosiale medier, webmail, skytjenester for lagring av dokumenter, internett-tilkoblede gjenstander som smart-klokker etc. Slike informasjonsstrømmer vil i praksis ofte krysse grensen. Selv når avsender og eventuelle mottakere sitter i Norge, vil dermed informasjonen bli «innhentet» av etterretningstjenesten. Som poengtert i høringsnotatets punkt 11.13.8.3, er det slik at «systemet for tilrettelagt innhenting vil lagre ikke-ubetydelige mengder metadata om norsk-til-norsk kommunikasjon».

Loven legger opp til å filtrere vekk all kommunikasjon der både avsender og mottaker befinner seg i Norge. Vi påpekte i våres at dette, fra et praktisk og teknologisk synspunkt, er urealistisk å få til.

Sikkerhetsrisiko

Tekna påpekte også at innsamling og lagring av store datamengder i seg selv innebærer en forhøyet sikkerhetsrisiko. Det vil introduseres nye sårbarheter hos e-komleverandørene som må tilrettelegge for ukryptert innhenting av informasjon, i datatrafikken fra e-komleverandørene til etterretningstjenesten, og i etterretningstjenestens datalagre. Flere aktører vil være interessert i denne informasjonen. Via hacking eller fysisk tilgang kan informasjon komme på avveie, bli manipulert (for eksempel for å skape en feilaktig situasjonsforståelse) eller misbrukes på annen måte